

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^E JAARGANG

WOENSDAG 16 MEI 1934

No. 959

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; L. H. Mansholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis, Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonneemen: volgens tarief. Administratie van abonneementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

INHOUD.

Biz.

Mededeelingen van de Centrale Commissie voor de Rijnvaart	448
HET HYPOTHEEKVRAAGSTUK door Mr. A. J. S. van Lier	448
Restrictie en synthese van rubber door Dr. J. Rubinfeld	450
Een jaar actieve conjunctuurpolitiek in de Vereenigde Staten door Dr. H. M. H. A. van der Valk.....	451
Stabilisatie-gemodder door Dr. E. Verviers	453
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De economische zijde van de nieuwe Oostenrijksche grondwet door Prof. Dr. Richard Kerschagl.....	455
AANTEKENINGEN:	
De invloed van de Braziliaansche koffieverdedigingspolitiek op de koffie-importen der hoofdconsumptielanden	455
Publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut	456
De toekomstige ontwikkeling van den rentestand ..	456
Zichtbare suikervoorraden	457
Javasuiker-afschepingen	457
INGEZONDEN STUKKEN:	
Stopzetting van de afslachting van rundvee door M. Westerdijk met Naschrift door Ir. A. Baars ..	457
STATISTIEKEN	459—462
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

BERICHT.

In verband met de a.s. feestdagen zal het volgend nummer een dag later verschijnen.

15 MEI 1934.

De geldmarkt bleef ook deze week stil. De rentevoet voor privaat-disconto is nog iets verder teruggelopen en van 1% pCt. op 1½ pCt. gekomen. Ook de notering voor callgelden is lager geworden: ¼ pCt. Prolongatie gisteren 1¼ pCt., na de geheele week 1½ pCt. te zijn geweest. Er wordt verwacht, dat de Minister van Financiën tegen het einde der maand weder de gelegenheid zal openstellen om op schatkistpapier in te schrijven.

* * *

Van de wisselmarkt valt maar weinig nieuws te melden. De koersen veranderden maar weinig. Voor Dollars was er in den loop van de week eenige vraag, waardoor de koers van 1.47½ tot een fractie boven de 1.47½ is opgelopen. Toen de houding van Roosevelt tegenover de zilverquaestie bekend werd en daar door de onzekerheid van het Amerikaansche devies nog eens opnieuw werd geaccentueerd, liep de koers weder onder de 1.47 terug; slot 1.47¼. Ponden bewogen zich tusschen de 7.52 en 7.54, slot 7.52¾. De \$/£ notering veranderde uiteindelijk niet veel: 5.11½ — 5.13¼ — 5.11½. De Markenkoers kon zich verbeteren en kwam van 58.12 op 58.30. Ook de verschillende soorten Sperrmarken, die in den loop van de week een inzinking hadden te verduren, waren tenslotte weder meer gezocht. Fransche Francs lager: 9.74¼ — 9.73¾. Belga's stabiel: ca. 34.47. Canada bleef iets boven New-York noteeren: 1.47¾. De Argentijnsche Peso, die aanvankelijk sterk teruggelopen was — ca. 33¾ — is, waarschijnlijk door regeeringssteun weder tot 34¼ opgelopen.

De marge voor Ponden op een- en drie-maanden levering is ingekrompen; de slotprijzen waren resp. 9/16 en 17/16 c. boven kassa. Ook Dollars op deze termijnen waren lager, nl: 1/32 en ½ boven contant.

Op de goudmarkt ging weinig om; de prijzen veranderden niet noemenswaard. Duitsch bankpapier noteerde ca. 57.60.

MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART.

VERSLAG VAN DE APRIL-ZITTING 1934.

De Centrale Commissie voor de Rijnvaart heeft van 17 tot 23 April 1934 te Straatsburg haar voorjaarszitting gehouden onder voorzitterschap van den heer Jean Gout, buitengewoon gezant.

Zooals men zich zal herinneren, had de Centrale Commissie voor de Rijnvaart, op initiatief van de Deutsche Delegation, een ontwerp-conventie ter bestrijding van de crisis in de Rijnvaart opgesteld, op den grondslag van een ontijkings-systeem volgens de voorstellen van de Duitse en die van de Nederlandsche Delegation.

Aan dit ontwerp is geen verder gevolg gegeven, daar de Deutsche Delegation te kennen had kunnen aanvaarden, omdat, en zulks in tegenstelling met de meening der andere Delegationen, het haar toescheen, dat enkele bepalingen de strekking hadden de bevoegdheid van de Centrale Commissie uit te breiden, hetgeen de Deutsche Regeering onaannemelijk achtte.

Een afzonderlijk gedeelte van het jaarverslag van de werkzaamheden der Commissie, dat binnenkort gepubliceerd zal worden, is aan deze vraag gewijd.

De Commissie heeft zitting gehouden als rechtbank voor hooger beroep en vonnis gewezen in vier rechtsgedingen betrekking hebbende op de Rijnvaart.

Voorts heeft de Commissie de volgende besluiten genomen:

Stroombevaring 1934.

De heeren Langen, Schönfeld en de l'Espinasse zijn aangewezen als resp. voorzitter, ondervoorzitter en secretaris van het Stroombevaringscomité 1934.

Reglement betreffende het vervoer op den Rijn van bijtende en giftige stoffen.

I.

Artikel 2 IV van het reglement betreffende het vervoer op den Rijn van bijtende en giftige stoffen wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 2.

Verpakking en vervoer van giftige stoffen.

De hieronder genoemde giftige stoffen mogen op den Rijn slechts worden vervoerd, wanneer aan de volgende voorwaarden voldaan is:

- I.
- II.
- III.

IV. Ferro-silicium en mangaan-silicium met een silicium gehalte van meer dan 30 pCt. en minder dan 90 pCt. Bovendien de verbindingen van ferro-silicium, welke bijvoegingen van andere elementen bevatten, waarvan het totale gehalte met inbegrip van silicium (uitgezonderd ijzer) meer is dan 30 pCt. en minder dan 90 pCt.

1. Het product moet verpakt zijn in sterke houten of metalen verpakking.

2. De verpakkingen moeten voorzien zijn van duidelijk leesbare en duurzame opschriften: „Ferro-silicium (of mangaan-silicium, of enz...) Vergif. Voor vocht te bewaren. Niet kantelen." Deze opschriften moeten gesteld zijn in de talen van de landen, waarin het schip vaart.

3. Het product mag niet vervoerd worden door schepen, welke een passagiersdienst onderhouden.

Het product en de verpakking moeten, zooveel mogelijk, in drogen toestand geladen en bewaard blijven.

De vaten mogen slechts op de volgende wijze verstuw worden:

a) op het dek: op een droge plaats:

b) in de ruimen van het schip: in alle ruimen, indien deze van de woonruimten gescheiden zijn door een luchtdichte cofferdam;

bij het ontbreken van een cofferdam, in de niet aan de woonruimten grenzende ruimen, echter onder voorwaarde, dat de ruimen van de woonruimten gescheiden zijn door dichte metalen schotten.

Alle ruimten en woonruimten moeten steeds zoo goed mogelijk gelucht worden.

6. De schepen, welke stoffen genoemd onder IV vervoeren, moeten doeltreffende middelen aan boord hebben om op eenvoudige wijze het indringen van phosphorwaterstof in de woonruimten vast te stellen. Een gebruiksaanwijzing moet zich aan boord bevinden.

II.

Deze bepalingen treden 1 Augustus 1934 in werking.

III.

Deze bepalingen zullen na twee jaren opnieuw worden onderzocht in het licht van de inmiddels verkregen ervaring.

Vaststelling van een maximum toe te laten diepgang van schepen tusschen Bingen en St. Goar.

Enkele belanghebbenden hadden de Commissie verzocht op het vak tusschen Bingen en St. Goar een maximum toe te laten diepgang voor schepen vast te stellen. De Commissie was van oordeel, dat er geen grond bestond om aan dit verzoek gevolg te geven.

Rechtsgebied van de rechtbank te Straatsburg.

De Commissie heeft kennis genomen van de mededeeling door de Fransche Delegation van de wet van 19 Maart 1934, welke het aantal Fransche Rijnvaartrechtbanken vermindert, luidende als volgt:

Artikel 1. — Het Kantongerecht te Straatsburg wordt aangewezen als Rijnvaartrechtbank met bevoegdheid over het geheele gedeelte van den Rijn op Fransch grondgebied.

Artikel 2. — De Kantongerechten, welke vroeger als Rijnvaartrechtbanken waren aangewezen, brengen de zaken, bedoeld bij artikel 34 van het Verdrag van Mannheim, welke bij de afkondiging van deze wet nog bij hen aanhangig zijn, over naar het Kantongerecht te Straatsburg.

Op deze overbrenging zijn van toepassing de door het besluit van 25 September 1926 voorgeschreven bepalingen, betreffende de overbrenging der door het besluit van 3 September 1926 ontbonden rechtbanken. Voor de toepassing van deze bepalingen wordt de datum van het inwerkingtreden van het besluit van 3 September 1926 vervangen door dien van het inwerkingtreden van deze wet en de termijn, voorzien bij artikel 5 van het besluit van 25 September 1926, zal geacht worden slechts één maand na het inwerkingtreden van deze wet af te loopen.

Artikel 3. — De Rechtbank van eersten aanleg te Straatsburg wordt aangewezen als Rijnvaartrechtbank voor hooger beroep.

Artikel 4. — Alle met het voorgaande in strijd zijnde bepalingen, waaronder artikel 2 van de wet van 21 April 1832 en artikel 8 van de wet van 25 Juli 1923 zijn vervallen.

Datum van de volgende zitting.

De datum van de volgende zitting van de Commissie is vastgesteld op Dinsdag 6 November 1934 te 16.30 uur.

HET HYPOTHEEKVRAAGSTUK.

„Wanneer bepaalde onrechtmatige handelingen maar in voldoende aantal en in de geheele wereld worden gepleegd — zoo leert de ervaring — verliest de onrechtmatigheid veel van haar kracht." Aldus de schrijver van „Schetsen van Geld- en Fondsenmarkt" in de Nieuwe Rotterdamse Courant van 17 Maart 1934; eene opmerking, welke zeker gegronnd is.

Het is uit analoge overweging, dat ik meen mij te moeten kanten tegen de wijze, waarop velen eene vergelijking maken tusschen pacht- en hypotheekhoeren en zelfs zijn gaan spreken of schrijven over „het pacht- en hypotheekvraagstuk in den landbouw". Men stelt het voor, alsof de wetgever den hard zwoegenden boer, die land gepacht heeft, te hulp is ge-

komen door hem vermindering van lasten (pacht) te bezorgen (crisis-pachtwet) en dat het nu vanzelf spreekt, dat ook de „hypothekboer” aan een bestaan wordt geholpen „door vermindering van lasten”. Eenmaal aldus redeneerende verwachtten sommigen (o.a. de heer Van Houten in de Tweede Kamer der Staten-Generaal en de heer A. H. C. van Arkel, toen hij 10 Maart 1934 voor de radioluisteraars sprak) zelfs zonder verder onderzoek heil van eene wet, welke de *hypothekbanken* zou noodzaken hare rente te verlagen.

Intusschen hebben de hypothekbanken met de geheele zaak niets te maken. Ik kom hierop hieronder terug. Te voren acht ik het noodig op te merken, dat er tusschen pacht en hypothek geen vergelijking mogelijk is op de wijze als men zich meent te mogen veroorloven. Naar mijn inzicht kan men wel spreken over boeren, die gebukt gaan onder te zware lasten; maar niet zomaar pacht en hypothek op één lijn stellen. Immers pacht is de huursom van een ander-mans eigendom. Wanneer echter de eigenaar zelf *zich* in schulden steekt, zijn dit geheel persoonlijke schulden, die hem tot „last” zijn. Hieronder zijn er misschien, welke „gedekt” heeten door borgtocht of door hypothek; en mogelijk blijken zoowel de borg als het onroerend goed heel wat minder waard te zijn, dan vroeger. Dit doet niet ter zake. Wil de boer, de eigenaar, die zich te diep in schulden heeft gestoken, tot vermindering van de hem benauwende „lasten” komen, dan kan hij een accoord zien tot stand te brengen, hetzij buiten, hetzij in faillissement, of ook surséance van betaling vragen. In *alle* deze gevallen laat onze wetgeving echter de hypothek *ongemoed*.

Nu is het toch zeker merkwaardig, dat zij, die den „hypothekboer” willen helpen, *zonder eenige motiveering* de zaak doodeenvoudig op haar kop zetten, en van de gewone schulden niet reppen, maar juist de door hypothek „verzekerde” schulden willen aantasten.

Economisch bezien, zou een dergelijk optreden van den wetgever uiterst bedenkelijke gevolgen hebben. Crediet wil zeggen: vertrouwen. Men kan niet ongestraft het hypothecair crediet een zóó geduchten schok toebrengen, als door een dergelijk ingrijpen zou geschieden. De naweën hiervan zouden zeer vele jaren later nog niet overwonnen zijn, daar het credietverkeer uiterst gevoelig is.

Afgezien hiervan mag bovendien niet verzuimd worden na te gaan, wie van een dergelijke hulp aan den schuldenaar de dupe zouden worden.

De hypothekbanken zeker niet.

Deze hebben reeds lang getoond haar intermediair bedrijf te kunnen aanpassen aan het rijzen en dalen van den rentevoet. De in den oorlogtijd uitgegeven 5½ pCt. en 6 pCt. rentende pandbrieven zijn alle reeds lang weder verdwenen en de eerst opgelopen hypothekrente is dienovereenkomstig weer verlaagd. Dit is alles betrekkelijk zeer vlug gegaan ondanks groote onkosten. (Zegelrechten, enz.).

Voor den landbouw heeft dit echter geen enkel belang, omdat deze geen kapitaal opneemt bij hypothekbanken. Dit kan o.a. blijken uit de *nieuwe* inschrijvingen op landelijke eigendommen genomen, welke in 1932 zijn verstrekt door:

hypothekbanken	f 2.885.000,—
andere instellingen	„ 41.002.000,—
particulieren	„ 42.925.000,—
tezamen.....	f 86.812.000,—

Deze cijfers leeren ons, dat eene aantasting van de hypothekrente merkbare economische gevolgen zou hebben voor spaarbanken, boerenleenbanken en verzekeringsmaatschappijen; en bovendien voor weduwen, weezen en andere „particulieren”, die gewoon zijn door tusschenkomst van notarissen kleine kapitaaltes onder hypothecaire zekerheid uit te zetten.

3) Vele voogden volgen hier zelfs een wettelijk voorschrift.

Door een ingrijpen van den wetgever zouden deze zoo rijk vloeiende bronnen van crediet voor onafzienbaren tijd verstopt worden. De nieuwe inschrijvingen op landelijke eigendommen zijn reeds nu al aanmerkelijk achteruitgegaan, gelijk de volgende cijfers leeren:

1928	f 157.788.000,—
1929	„ 152.232.000,—
1930	„ 136.650.000,—
1931	„ 129.506.000,—
1932	„ 86.812.000,— ¹⁾

De gevolgen zouden bovendien hierom zeer bedenkelijk zijn, omdat een aantasten van de hypothecaire credieten voor een groot deel *zou neerkomen op de boeren zelf*. Immers zij betrekken credieten (ook hypothecaire) van de eigen coöperaties, de boerenleenbanken, zoowel persoonlijk (eenige honderdduizenden) als ten behoeve van hunne coöperatieve veilingen, aan- en verkoopsverenigingen, fabrieken, enz. enz. In de Centrale Raiffeisenbank, te Utrecht, en de Centrale Boerenleenbank, te Eindhoven, zijn talloze coöperatieve boerenorganisaties vereenigd, welke sedert verscheidene jaren het crediet ten plattenlande verzorgen. Deze organisaties zijn nog soliede en, dank zij de regeerings-steun aan de boeren, vloeit haar thans geld toe. De boeren „sparen” bij de plaatselijke banken, zij betalen geregeld hunne renten en de plaatselijke instellingen kunnen bij de centrale bank opgenomen kapitalen weer aflossen.²⁾

Het zou volstrekt onverantwoord zijn, deze met zoveel zorg gedurende vele jaren opgebouwde credietinstellingen plotseling te gaan treffen in hare hypothecaire zekerheid. Een aantasting hiervan zou vermoedelijk op een totale ineenstorting van het geheele stelsel uitloopen. Ook dit is eene *economische* zijde van het vraagstuk (d.w.z. van het *hypothekvraagstuk*), waarmede landhuur of pacht *niets* uitstaande heeft.

Ook wanneer wij de gevolgen van zulk een ingrijpen voor spaarbanken en verzekeringsmaatschappijen (die met de boerenleenbanken de eene helft der hypotheek verschaffen) en die voor weduwen, weezen en kleine renteniers (ouden van dagen), die de andere helft der hypothecaire vorderingen bezitten, geheel buiten rekening laten, mogen wij wel vaststellen, dat het vraagstuk der hypothecaire schulden met betrekking tot landelijke eigendommen niet zóó eenzijdig mag worden bezien, als menigmaal geschiedt, wanneer men, om een bijzonder doel te bereiken, het doet voorkomen, alsof het pachtvraagstuk analoog zou zijn aan eenig hypothekvraagstuk.

A. J. S. v. L.

¹⁾ In hoeverre de Crisispachtwet op deze opmerkelijke vermindering van invloed is geweest is moeilijk na te gaan. Ook artikelen en redevoeringen hebben medegewerkt het vertrouwen te ondermijnen; en zeker ook de algemeene slechte toestanden.

²⁾ Zoo verklaarde op 13 Maart 1934 de voorzitter van de Coöperatieve Boerenleenbank te Harmelen in zijn openingswoord van de jaarvergadering, dat hij gelukkig een optimistisch geluid kon laten hooren, gelet op de stijging van het spaargeld met f 8.000,—, een vermindering van de schuld bij de Centrale Bank met f 25.000,—, de geregelde betaling van rente en aflossing, enz. „Al zijn deze bedragen nog klein” — zeide hij — „toch stemmen zij, vergeleken bij het voorafgaande jaar, tot dankbaarheid en vertrouwen.”

RESTRICTIE EN SYNTHESE VAN RUBBER.

In verband met de binnenkort door te voeren beperking van de rubberproductie in verschillende gebieden, wordt thans vaak de vraag gesteld, in hoeverre de kunstmatige vermindering van het aanbod en de daarmee gepaard gaande prijsstijging van hevea-rubber rechtstreeks tot een grootere productie van synthetische rubber zal bijdragen. Zooals bekend, heeft onlangs de heer W. de Krafft van de U.S. Rubber Co. voor een opvoering van den gemiddelden prijs boven 15 \$cent gewaarschuwd, er op wijzende, dat, zoodra gedurende 6 maanden een zoo hooge prijs wordt gehandhaafd, de productie van geregenereerde en synthetische rubber tot een hoeveelheid van 450.000 long tons (d.i. de helft van de wereldproductie van natuurlijke rubber) zou stijgen. Daar de theoretische productiecapaciteit voor geregenereerde rubber in de Ver. Staten reeds 307.000 ton bedraagt, heeft het verschil van 143.000 ton zoolwel op de geregenereerde als op de synthetische rubber betrekking. Vermoedelijk zal het leeuwendeel op de productie van geregenereerde rubber vallen en wel om de volgende redenen. In de eerste plaats heeft de buitengewone stijging van de productie van rubberbanden, die sedert verleden jaar valt waar te nemen, tengevolge, dat er veel meer oude banden komen, die voor regeneratie gebruikt kunnen worden. Bovendien worden vele fabrieken van geregenereerde rubber, die ook buiten de Ver. Staten stilstonden tengevolge van den lagen rubberprijs, weder geopend.

Intusschen is het te verwachten, dat ook de synthetische rubberproductie onder invloed van den door producenten voorgestelden hevea-rubberprijs van 9 pence tot 1 sh. per lb., snelle vorderingen zal maken. Want de tijd van zuiver chemisch-technische experimenten bij de synthetische rubber is voorbij; het is zeker, dat men met belangrijke toekomstmogelijkheden rekening moet houden, nadat sedert 2 jaren de *commerciële* betekenis van de synthetische rubber onverwachts in hooge mate op den voorgrond is getreden.

Men herinnert zich nog wel, dat bij gebrek aan natuurlijke rubber, de synthetische rubber, vooral in Duitschland in 1917 en 1918 een groote rol heeft gespeeld. Tengevolge van de blokkade ter zee hebben de Elberfelder Farbwerke (thans I. G. Farbenindustrie) in enkele maanden een methode gevonden, om uit Dimethylbutadien W en geregenereerde rubber een product te bereiden, waardoor een groot deel van de oorlogsbehoefte aan rubber kon worden gedekt. Sedert het einde van den oorlog heeft de chemische industrie in Duitschland deze en andere synthetische methoden laten rusten om haar in geval van een acute behoefte aan grondstoffen (*wij zouden op het oogenblik kunnen zeggen: in geval van een dreigend gebrek aan deviezen*) weder op te nemen.¹⁾

In de Ver. Staten heeft de bekende chemische trust Du Pont de Nemours evenals de Thiokol Corp. veelbelovende procédés uitgewerkt, die sedert 1932 steeds meer toepassing hebben gevonden en ook in Engeland tot analoge onderzoekingen aanleiding hebben gegeven. De industriële betekenis van de Amerikaanse synthetische rubber bestaat hierin, dat de in de laboratoria van Du Pont ontwikkelde en thans in Deepwater Point (New Jersey) steeds grooter wordende fabricatie van duprene (zoo heet het synthetische product) uit acethyleen en chloor wordt verkregen, dus uit grondstoffen, die in groote hoeveelheden aanwezig zijn, zooals steenkolen, kalk enz.; en verder verdringt duprene op velerlei gebied reeds het natuurlijke product, omdat natuurlijke rubber — in tegenstelling met duprene — geen groot weer-

standsvermogen bezit tegen petroleum en haar derivaten, tegen vetten en een groot aantal technische chemicaliën.

Dit is in de praktijk van groot belang, omdat gummi veel met de genoemde stoffen in aanraking komt. Duprene vindt bijv. reeds toepassing in drukkerijen, bij petroleumboringen, wegens zijn weerstandsvermogen tegen helium en waterstof, bij de bekleding van luchtschepen en gasmaskers. Daar duprene ook in fijnen en in „latex“-vorm kan worden gebruikt, dient zij op het oogenblik voor het van gummi voorzien van papier, leer, linoleum, enz. Een van de belangrijkste eigenaardigheden, waardoor deze rubber de natuurlijke rubber vervangt, ligt hierin, dat zij bestand is tegen hitte en vuur en zelfs alleen door hitte zonder zwavel ge vulcaniseerd wordt.

Het is hier niet de plaats om op de interessante technische bijzonderheden dieper in te gaan, waardoor dit kunstproduct zich reeds vaak onmisbaar heeft gemaakt. Men heeft weliswaar gezegd, dat het binnen afzienbaren tijd geen concurrentiegevaar voor Hevea-rubber met betrekking tot banden vormt, omdat het *nog veel te duur* is. Volgens de berichten in de dagbladen, heeft Dr. J. R. Katz, die synthetische fabrieken heeft bezocht, kortgeleden in den Chemischen Kring te Amsterdam medegedeeld, dat de kostprijs zoolwel van duprene als van thiokol in de Ver. Staten ongeveer één Dollar per KG. bedraagt.

Intusschen is de Dollar echter met 40 pCt. gevalueerd, terwijl de Du Pont en de Thiokol Corp. door productie-expansie ter voorziening in de stijgende behoefte ook in staat zijn goedkoop te leveren. Bovendien werden reeds vroeger kortingen op den prijs gegeven. De kostprijs zou reeds een jaar geleden veel minder dan ongeveer 80 Dollarcenten hebben bedragen.

Indien men dit alles voor oogen houdt, ziet men, dat de huidige prijs voor natuurlijke rubber te New-York van ongeveer 35 cent of meer per KG. niet meer in die mate als vroeger van den prijs voor kunstrubber afwijkt. Waarschijnlijk zou Du Pont Co. zelf den prijs van haar product formeel verlagen, wanneer zij niet van plan was, dit voorloopig als merkartikel te handhaven. Bovendien zijn de sterke financiële relaties met de General Motors Corp. en betrekkingen tot andere Amerikaanse rubberverwerkende industrieën bekend.

Zoolang de ruwe rubber op het huidig dragelijk prijspeil blijft, is het weliswaar niet aan te nemen, dat kunstrubber voor de fabricatie van banden, waarvoor bijna drievierden van het wereldrubberverbruik benodigd is, gebruikt zal worden. Wanneer de 'hoog evenwel door het thans gevormde Internationale Rubbercomité te sterk wordt gespannen, zal men er wel met eenige zekerheid op kunnen rekenen, dat het kunstproduct zich als gebruiksrubber zal doen gelden. Hetgeen hierboven werd gezegd, geldt overigens ook voor Thiokol, dat door de inwerking van natriumpolysulfide op dichlooretyl langs scheikundigen weg wordt vervaardigd.

Wanneer de Amerikanen nu als gevolg van de gevormde enorme voorraden natuurlijke rubber bij het maken van de rubber-synthese voornamelijk aan tijden van gebrek aan grondstof hebben gedacht, dan is, ten deele met Amerikaanse hulp op technisch gebied, thans in *Rusland* een ontwikkeling van betekenis in zooverre gaande, dat daar met succes de ruime voorziening in eigen behoefte (ook voor militaire doeleinden) langs synthetischen weg wordt voorbereid.

De Russen zijn eerst van aethylalcohol uitgegaan, dat o.a. door de spiritusbranderijen (uit aardappelen), de celstoffabricatie (sulfit-cellulose) e.d. wordt gewonnen. De voorraad alcohol schijnt echter niet voldoende te zijn geweest; zij zijn derhalve evenals de Amerikanen tot acethyleen als grondstof voor de vervaardiging van rubber overgegaan. Tal van fabrieken

¹⁾ Dat met dit feit rekening moet worden gehouden, blijkt hieruit, dat de Duitse regeering de vorige week rubber heeft geplaatst op de lijst van goederen, wier invoer gecontroleerd wordt.

ken zijn reeds in bedrijf te Jaroslavl (Wolgagebied), te Woronesch (Midden-Rusland), Jefremowski, Kasan, terwijl de twee fabrieken van Krasnodar en Kremenschug juist voltooid worden.

Voor 1933 was in het kader van het Vijfjarenplan een Russische productie van 40.000 ton synthetische rubber (gebruiksruubber) aangenomen. Het schijnt evenwel, dat dit cijfer niet werd bereikt; ook klaagden de overschoenen- en andere fabrieken te Leninograd en Moskou over kwaliteitsgebreken van de synthetische rubber. Niettemin behoeft er niet aan te worden getwijfeld, dat de uitvoering van het programma van een belangrijke voorziening in eigen behoefte door de synthese zich steeds meer verzeft en waarschijnlijk zal het niet lang meer duren, alvorens Russische producten van synthetische rubber zullen worden uitgevoerd. Het Russische voorbeeld trekt zeer de aandacht in de wereld.

Een gebied, waarop de synthetische grondstof in de toekomst gemakkelijk gebruikt zal kunnen worden, is oogenschijnlijk de bekleeding, zooals gummimantels, badpakken en alles wat met water in aanraking komt, omdat water niet alleen textielvezels doch ook natuurlijke rubber doet opzwellen. Textielovertrekken van rubber kunnen ook wel vanwege de betrekkelijk geringe kosten uit duprene-latex worden vervaardigd.

Uit het bovenstaande blijkt reeds, dat het Int. Rubber Regulation Comité goed zou doen, indien het een ongerechtvaardigde overdrijving van de prijsontwikkeling in monopolistische zin zou voorkomen, omdat dit anders nog ten deele sluimerende concurrerende grondstoffen in het leven zou roepen. Wij zeggen uitdrukkelijk: grondstoffen, omdat ook in Duitsland, dat, volgens uitlatingen van Schacht, wellicht genoodzaakt is, „surrogaten” wegens gebrek aan deviezen te maken, allerlei plannen worden gekoesterd, om, benevens vermeerderde geregenereerde voortbrenging, ook de voorziening in eigen behoefte uit andere binnenlandsche bronnen te completeeren. Prof. Baur te Müncheberg stelde b.v. eenigen tijd geleden voor om het in Duitsland op lichte gronden groeiend onkruid, dat rubber bevat, voor de rubberwinning te gebruiken. Hij wees op overeenkomstige teeltwerkzaamheden te Müncheberg.

Dr. J. RUBINFELD.

EEN JAAR ACTIEVE CONJUNCTUURPOLITIEK IN DE VEREENIGDE STATEN.

In tegenstelling met vroegere crises, is in de huidige crisis de invloed van den Staat in het economisch leven van steeds grootere beteekenis geworden als gevolg van het feit, dat het aanpassingsproces, zooals zich dat in het verleden voltrok, in deze crisis op onvoldoende wijze plaats vindt.

Het sterkst heeft de staatsinterventie zich in den laatsten tijd gemanifesteerd in de Vereenigde Staten, waar met de intrede van President Roosevelt, ruim een jaar geleden, een omwenteling in het economisch en sociaal-politieke leven heeft plaats gevonden, die in vele opzichten een revolutionair karakter draagt. De geschiedenis zal moeten leeren, of het jaar 1933 inderdaad het einde beteekent van de verdwijning van het bijna ongehinderde individualisme, dat sedert meer dan 150 jaren in de Ver. Staten heeft bestaan en waaraan dit land zonder twijfel het grootste deel van zijn opkomst heeft te danken.

De ambtsaanvaarding van President Roosevelt heeft een periode van proefnemingen op economisch gebied ingeluid, waarvan de uiteindelijke gevolgen en resultaten nog lang niet te zien zijn. Niettemin is het van belang om in het kort een beschouwing te wijden aan de voornaamste punten van zijn politiek, omdat dan tevens zal blijken, dat er in het economisch leven van de Ver. Staten een complex van krachten

aan het werk is, die niet alle in dezelfde richting werken, hetgeen tot gevolg heeft, dat het geheel nog steeds zoo moeilijk te beoordeelen is.

En ditzelfde bezwaar zal zich blijven voordoen, indien de resultaten van het experiment na korter of langer duur in gunstigen of ongunstigen zin uitvallen. Dan zal het moeilijk zijn om duidelijk aan te geven, aan welk onderdeel van zijn politiek het verkregen resultaat zal zijn toe te schrijven, aan de valuta-politiek, aan de sociale politiek, of aan de orderingsplannen in landbouw en industrie enz. of aan de juiste combinatie van deze factoren.

Op het oogenblik stelt zich deze vraag ook reeds, omdat de economische toestand in de Ver. Staten aanzienlijk beter is dan ruim een jaar geleden. Nu dient men wel te bedenken, dat, toen Roosevelt het presidentschap aanvaardde, de toestand moeilijk nog slechter kon worden. Het bijzondere is echter, dat President Roosevelt heeft ingegrepen op een wijze, die velen met verwondering heeft vervuld. Daarom is het zoo belangrijk, dat President Roosevelt voor de tweede maal een boek heeft geschreven over zijn denkbeelden. Dit boek, dat onder den titel „On Our Way” de vorige week is verschenen¹⁾, bevat hoofdzakelijk een weergave van de door den President in zijn eerste ambtsjaar genomen besluiten en redevoeringen; slechts een klein deel is aan algemeene beschouwingen gewijd. Desondanks zullen ook degenen, die de Amerikaansche maatregelen van dichtbij hebben gevolgd, dit boek met genoegen lezen.

* * *

Twee dingen hebben ons bovenal getroffen. De redevoeringen van den President hebben de groote verdienste eenvoudig en daardoor ook vaak gemoeidelijk te zijn. Hieraan zal zonder twijfel een deel van zijn groote populariteit zijn te danken. In de tweede plaats voelt men in alles zeer sterk de persoon spreken, die bovenal de sociale rechtvaardigheid lief heeft.

Dit feit vormt dan ook in laatste instantie den achtergrond van al zijn maatregelen. Drie stappen waren, aldus Pres. Roosevelt in het voorwoord van zijn nieuwe boek, noodzakelijk: 1o. door drastische maatregelen de speciale privileges op te heffen bij de controle van de oude economische en sociale structuur door een numeriek zeer klein, maar zeer machtige groep personen, die hun gezag zoo lieten gelden, dat zij in het bedrijfsleven, in het bankwezen en zelfs in de regeering een overheerschende rol speelden; 2o. den oorlog te verklaren aan de misdaad en de knevelarij en moreele waarden op te bouwen; 3o. trachten de slinger van de volkswelvaart, die gedurende drie generaties gezwaaid is naar een toenemende concentratie van rijkdom in steeds minder handen, terug te brengen naar zijn evenwichtstand door den rijkdom en het bezit in meerdere mate over de massa te verdeelen.

De meeste maatregelen, die sedert een jaar in de Ver. Staten zijn genomen, hebben een sociale strekking. Ook aan de eerste maatregel op het gebied van de experimenteele conjunctuurpolitiek, de valuta-depreciatie, lag zulks ten grondslag. In het voorjaar van 1933 was de toestand zoo, dat in de Ver. Staten de totale waarde van de activa geringer was dan de totale waarde van de schulden. Twee wegen stonden er open, aldus President Roosevelt; of de schulden, door faillissementen en aantasting van de rechten van den crediteur, omlaag te drukken tot een bedrag, waardoor zij kleiner werden dan de waarde van roerende en onroerende goederen of deze waarden zoodanig te verhoogen, dat zij grooter werden dan de schulden.

De laatstgenoemde maatregel was de eenige wettelijke methode om den toestand te herstellen zonder *menschelijke* waarden te vernietigen. Het doel hiervan was bovendien om een *eerlijker* Dollar te ver-

¹⁾ Uitgegeven door The John Day Company, New-York. (Prijs \$ 2,50).

krijgen dan gedurende de periode van voortdurende en toenemende deflatie het geval was geweest.¹⁾

De depreciatie van den Dollar was voor een belangrijk deel bedoeld om de lasten van den Landbouw te verlichten. De wanverhouding tusschen de prijzen van agrarische en die van industriële producten was in het begin van 1933 buitengewoon groot geworden. Hoewel de depreciatie van den Dollar hierin een verbetering heeft gebracht, kan zij o.i. dit probleem, bij inachtneming van de belangen van het overige bedrijfsleven, nooit oplossen, omdat de Landbouw en speciaal de tarwe niet onder een conjuncturele, maar onder een structurele crisis lijdt. Dat de regeering dit ook heeft ingezien, blijkt hieruit, dat het principe van de productiebeperking is ingevoerd door middel van het betalen van premies voor het laten braak liggen van den grond. Daarnaast bracht de hypotheekregeling een vermindering van den rentelast van de hypotheekboeren (de hoofdpunten van de Agricultural Adjustment Act).

Duidelijker komt de sociale strekking van de maatregelen van President Roosevelt tot uiting in een aantal wetten op het gebied van het geldwezen. De Federal Securities Act, die reeds 29 Maart 1933 aan het Congres werd aangeboden, had kennelijk ten doel de belangen van de beleggers te beschermen. In dezelfde richting werkt de onlangs ingediende en nog niet aangenomen wet inzake de controle op de beurs, die de speculatie aan banden wil leggen²⁾.

Ook de Federal Deposit Insurance Act, volgens welke de deposito's van kleine spaarders bij banken, die tot dit stelsel zijn toetredend, voor 100 pCt. zijn verzekerd, heeft een analoge strekking.

De belangrijkste wet op sociaal-politiek gebied is zonder twijfel de National Industrial Recovery Act. Met de Agricultural Adjustment Act vormt zij het fundament voor de herstelbeweging in de Ver. Staten. Het doel van deze wet is tweeledig. Het eerste deel omvat bepalingen omtrent de verkorting van de werkweek, de afschaffing van kinderarbeid, de vaststelling van minimum loonen en het recht van organisatie van de arbeiders; het tweede gedeelte voorziet in de uitvoering van openbare werken.³⁾ Dit onderdeel van de conjunctuurpolitiek is in November nog uitgebreid door de oprichting van de Civil Works Administration. Van 8 Juli 1933 tot 15 Febr. jl. zijn 4,6 miljoen personen door de Public Works Administration te werk gesteld, waarvoor een bedrag van \$3.3 milliard is uitgegeven.⁴⁾

Het is niet mogelijk hier alle maatregelen, die President Roosevelt genomen heeft, te bespreken. Wij wijzen nog slechts op de actie tegen de bankiers en op de onlangs ingevoerde belastingpolitiek, maatregelen, die men als uitvloeisel van de onder 1 en 3 genoemde programapunten kan beschouwen.

Overziet men het geheele complex van maatregelen,

¹⁾ Zie blz. 62 en 63.

²⁾ In zijn boek „Looking Forward” heeft President Roosevelt zich zeer kras uitgesproken over de speculatie, hetgeen moge blijken uit een citaat uit het hoofdstuk over „Banking and Speculation” (blz. 224): „I believe that the individual should have full liberty of action to make the most of himself; but I do not believe that in the name of that sacred word, individualism, a few powerful interests should be permitted to make industrial cannon-fodder of the lives of half the population of the United States. I believe in the sacredness of private property, which means that I do not believe that it should be subjected to the ruthless manipulation of professional gamblers in the stock market and in the corporate systeem.” (Wij cursiveeren).

³⁾ In Mei 1933 was de Federal Emergency Relief Administration reeds opgericht, welke sedertdien ongeveer \$500 miljoen voor werkverschaffing en ondersteuning heeft uitgegeven.

⁴⁾ Volgens een rapport, dat Ickes aan den Senaat heeft uitgebracht. In dit bedrag is begrepen \$400 miljoen voor de Civil Works Administration en de uitgaven voor de Civilian Conservation Corps (hierbij zijn reeds een jaar geleden ongeveer 300.000 jonge menschen te werk gesteld.

len, dan is het moeilijk het onder een bepaald bestaand economisch of politiek stelsel onder te brengen. Het is, zooals de president in het voorwoord van zijn nieuwe boek schrijft, geen Fascisme, omdat zijn inspiratie meer voortkomt uit de massa van het volk dan uit een bepaalde klasse of groep. Bovendien is het ingevoerd zonder verandering te brengen in de republikeinsche methoden. Het is ook geen Communisme, hetgeen direct begrijpelijk is, indien men bedenkt, dat het stelsel van particulieren eigendom wordt gehandhaafd. De New Deal, zooals het stelsel wordt genoemd, is, aldus President Roosevelt, een combinatie van de „Square Deal” van Theodore Roosevelt (een compagnonschap tusschen het bedrijfsleven en de regeering) en de „New Freedom” van Woodrow Wilson (het bedrijfsleven moet, door de macht van de regeering, onderworpen worden aan drastische wettelijke beperking tegen misbruiken).

Dit beteekent de erkenning van het feit, dat in sommige opzichten de regeering een compagnonschap aangaat met het bedrijfsleven; in andere gevallen beteekent het, dat zij van haar macht gebruikt maakt om eerlijkheid en rechtvaardigheid te betrachten, zooals dat moet bestaan tusschen de verschillende deelen van het economisch leven. Deze combinatie van rechtsmiddelen is noodzakelijk geworden tengevolge van de revolutionaire veranderingen in de hedendaagsche maatschappij. Onder deze omstandigheden is ook een nieuwe opvatting van den taak van den leider gewenscht. Als variant op de woorden van President Cleveland, dat „public office is a public trust” komt President Roosevelt tot deze uitspraak, dat „private office is a public trust”¹⁾.

* * *

Het komt ons voor, dat President Roosevelt bij al zijn maatregelen het accent teveel heeft gelegd op den socialen kant en daardoor onvermijdelijk in botsing moest komen met bepaalde economische principes. De moeilijkheden van zijn regeeringsbeleid liggen o.i. hierin, dat het niet goed mogelijk is de grens te trekken tusschen sociale doeleinden, die op zichzelf buitengewoon belangrijk zijn en de economische mogelijkheden om deze te verwezelijken. Bij het lezen van zijn tweede boek hebben wij ons nog sterker dan bij zijn eerste boek, niet aan den indruk kunnen onttrekken, dat zijn loontheorie geheel gebaseerd is op de onderconsumptietheorie. Indien *alle* ondernemers in een zelfde bedrijfstak dezelfde loonen betalen en denzelfden arbeidstijd invoeren, dan zullen hogere loonen en kortere arbeidsweek geen schade aan den ondernemer brengen, aldus President Roosevelt. Dit is juist, in zoverre de rentabiliteit van het bedrijfsleven wordt gehandhaafd; maar valt hiermede te rekenen? President Roosevelt is zich er van bewust, dat loonsverhoogingen leiden tot stijging van den kostprijs, maar den ondernemers wordt op het hart gedrukt den verkoops prijs niet te verhoogen, want als de prijzen even snel stijgen als de loonen, zal het geheele plan (Nira) waardeloos worden. De reële koopkracht van de arbeiders moet worden verhoogd; rentabiliteit is schijnbaar bijzaak.

Het behoeft geen betoog, dat het herstel van de rentabiliteit noodig is om nieuw kapitaal aan te trekken. Daarom is het voor ons zoo onbegrijpelijk, dat het opnemen van nieuw kapitaal van twee kanten wordt belemmerd, eenerzijds door de tendens tot vermindering van de rentabiliteit, anderzijds door de gevolgen van de bekende Federal Securities Act. Want hetzelfde verschijnsel van het domineeren van bepaalde sociale doeleinden komt ook bij deze wet tot uiting. Het doel om voor alles de beleggers te be-

¹⁾ „After all, there is very little distinction, so far as the effect on human beings is concerned, between the use of the authority of an alderman or a supervisor who rules over a thousand citizens, and that of the president of a company who rules over a thousand employees and stockholders” („On our Way”, blz. 250).

schermen, heeft er toe geleid, dat op de emissie markt voor particuliere leeningen niets te doen is.

Men moet de betekenis van dezen factor niet onderschatten. Volgens een recent onderzoek van de National Industrial Conference Board is de geaccumuleerde vraag naar kapitaal voor nieuwe investeringen in de 3 jaren van 1931 tot 1933 opgelopen tot \$ 4.5 milliard. In genoemde periode heeft daarentegen de regering \$ 4.5 milliard opgenomen.

Het gevolg van een en ander is geweest, dat het particulier initiatief op verschillende gebieden is gedood en de Staat deze taak heeft overgenomen. Zulks wordt o.a. weerspiegeld in de bankbalansen. Het bezit aan regeeringsobligaties van de berichtgevende „member banks” is ruim \$ 1.5 milliard groter dan een jaar geleden; terwijl de leeningen \$ 0.7 milliard kleiner zijn. Daarentegen heeft de regering onlangs 12 regionale banken opgericht, die de industrie zullen financieren en allerlei voorrechten boven de particuliere banken genieten.

Aan den anderen kant is echter het uitvoeren van overheidswerken door middel van de Civil Works Administration er op gericht de werklozen zoo spoedig mogelijk naar het particuliere bedrijfsleven over te hevelen. Hoe kan echter het bedrijfsleven weer op gang worden gebracht, indien andere maatregelen, zooals invoering van nieuwe belastingen, verhooging van loonen zonder verhooging van den verkoops prijs, de rentabiliteitskansen sterk verminderen. Bovendien — en dit is tenslotte het belangrijkste — kan de hulp van de Overheid door middel van werkverschaffing slechts tijdelijk zijn. De financiering geschiedt immers uit leeningsgelden, waardoor de openbare schuld buitengewoon sterk stijgt. En waar de Overheid zelf de plaats inneemt van het particulier initiatief (o.a. bij de industriële credietverlening) is het zeer de vraag, of zij dit beter kan doen.

Dergelijke tegenstrijdigheden in de Amerikaansche conjunctuurpolitiek, die met nog andere voorbeelden te vermeerderen zijn ¹⁾, moeten wel een gevolg zijn van het verleggen van het accent naar den socialen kant. Bij een conjunctuurpolitiek, die een principieel economisch uitgangspunt heeft, behoeven dergelijke verschijnselen zich niet voor te doen. Hoe meer echter niet-economische motieven overwegen, hoe meer conflicten er ontstaan, die tot, soms zelfs ingrijpende, wijzigingen aanleiding moeten geven. Hieruit is ook te verklaren, dat, volgens President Roosevelt, „the individual parts in this planned program are by no means inflexible or infallible. In some respects we may have to change the method; in others, we may not have gone far enough. Time and experience will teach us many things.”

Het is dus zeer waarschijnlijk, dat de Amerikaansche conjunctuurpolitiek nog allerlei verrassingen zal brengen. De zilverquestie levert daarvan weer een goed voorbeeld. Belangrijker is echter, hetgeen op het gebied van den gouden standaard en op dat van de handelspolitiek zal geschieden. Zal President Roosevelt het landbouwvraagstuk trachten op te lossen door een nog verder gaande depreciatie van den Dollar of door een zwenking in de handelspolitiek? Het ware te wenschen, dat op dit laatste gebied eens geëxperimenteerd werd in de richting van den vrijhandel. Wij vermoeden, dat daardoor het vraagstuk van de verhouding tusschen Landbouw en industrie dichter tot een oplossing zou worden gebracht dan door een nieuwe depreciatie van den Dollar. Dat een oplossing in de richting van grooteren vrijhandel zal worden gezocht, is niet geheel onwaarschijnlijk. In den laatsten tijd hebben twee ministers, Wallace en Hull, zich in dezen geest geuit. Voorloopig tast men echter nog in het duister, in welke richting de regeeringspolitiek zich zal ontwikkelen.

v. d. V.

¹⁾ Wij hebben ons hier zeer moeten beperken, waardoor wij niet alle belangrijke onderdeelen van de Amerikaansche conjunctuurpolitiek hebben kunnen behandelen.

STABILISATIE-GEMODDER.

Dr. E. Verviers schrijft ons:

Het is nu zoo langzamerhand wel tot alle menschen met gezond verstand doorgedrongen, dat de Londensche Wereldconferentie van het vorige jaar op het vraagstuk der valuta-stabilisatie gestrand is. Gevolg van de hoogst ondeskundige opvattingen van de monetaire materie, die daar toen hoogtij gevierd hebben; alsmede van de politieke actie der „goudlanden”, wier politieke vertegenwoordigers er belang bij hadden het economisch failliet van hun stelsel niet openlijk te erkennen, resp. naar later te verschuiven. Wie over den economischen en zedelijken achtergrond van dat melodrama meer wil weten, zij korthedshalve verwezen naar mijn werkje „Stabilisatie of Reflatie”. ¹⁾

Om eenig nuttig resultaat te kunnen bereiken, had op de Londensche conferentie de valuta-stabilisatie of in het geheel niet, of eerst na accoord over allerlei andere dingen in behandeling mogen komen. Nu men toch die kwestie in het middenpunt geplaatst heeft, mogen wij ons achteraf gelukkig prijzen, dat de conferentie zoo deerlijk mislukt is, en dat er, behalve doellooze en ergerlijke geldverspilling, niet nog grotere onheilen zijn aangericht.

Toch schijnen er in dezen tijd, nu voor geen enkel nuttig algemeen economisch doel geld te krijgen is, nog altijd menschen en instellingen te zijn, die tijd en geld te veel hebben om aan nuttelooze doeleinden te verkwisten. Want terwijl eene goed-gefundeerde en goedgezinde bespreking van internationale belangen nog in het geheel niet gehouden is, worden er wel van tijd tot tijd kleinere conferenties in den geest van Londen gehouden, die dus geen uitzicht bieden of nut hebben.

Zoo kwam onlangs de Internationale Kamer van Koophandel voor den dag met eene waarschuwing aan de landen met zwevende valuta, om zoo spoedig mogelijk over te gaan tot wettelijke waarde-stabilisatie hunner geld-eenheid; zulks naar aanleiding van een aan haar uitgebracht rapport van een „comité monetaire” van een dertiental deskundigen.

De premissen waarvan dat rapport uitgaat, zijn te merkwaardig om er stilzwijgend aan voorbij te gaan. De periode van valuta-depreciatie, zoo wordt gezegd, is voorloopig geëindigd. Er is nu een zeker natuurlijk evenwicht ontstaan tusschen productiekosten en verkoopprijzen, in de landen waar de verschillen het grootst waren. De verbetering van den buitenlandischen handel in landen, die den gouden standaard los lieten, kon verkregen worden dank zij „stilzwijgende instemming” (?) van de landen die trouw bleven aan den gouden standaard. Het handhaven van den gouden standaard in deze „goudlanden” is voor de landen, die den gouden standaard los lieten, van minstens even groot belang als voor de goudlanden zelf.

Nu voelt ieder mensch met gezond economisch inzicht hier de volgende conclusie aankomen: Wanneer inderdaad in de landen zonder gouden standaard zeker evenwicht tusschen productie-kosten en verkoopprijzen ontstaan is, (want in de goudlanden is dit kennelijk niet het geval); wanneer inderdaad de verbetering van den buitenlandischen handel in landen zonder gouden standaard kon verkregen worden dank zij de „stilzwijgende instemming”, alias de domheid, van landen die den gouden standaard handhaafden; en wanneer de gouden standaard der goudlanden meer speciaal van belang is voor de niet-goudlanden; dan moeten de goudlanden zoodra mogelijk van den gouden standaard zien af te komen, en door middel van valuta-depreciatie dezelfde voordeelen zien te bereiken, die de landen met gedeprecieerde valuta op hunne kosten reeds bereikt hebben.

De Intern. Kamer van Koophandel concludeert

¹⁾ Verschenen bij Uitgeverij „Oisterwijk” te Oisterwijk.

echter precies het omgekeerde: De landen met gedeprecieerde valuta moeten zich haasten om de reeds bereikte feitelijke stabilisatie wettelijk vast te leggen, anders loopen zij gevaar hunne voordeelen te verliezen doordat de nog resteerende goudlanden den gouden standaard gaan prijsgeven.

Het advies is wel buitengewoon vriendelijk voor de landen met gedeprecieerd geld en getuigt wel van ernstige bezorgdheid, dat die landen hun door valuta-depreciatie op andere landen bereikte voorsprong *blijvend* zullen behouden. Maar het is tevens eene doorzichtige speculatie op de onnoozelheid der goudlanden en op den kwaden wil hunner regeerders, om hardnekkig aan een vooroordeel vast te houden en zich intusschen door andere landen de kaas van hun brood te laten eten.

Is de conclusie der Intern. Kamer van Koophandel uit haar eigen premissen onlogisch, ook de premissen zelf zijn niet geheel juist, zoodat de conclusie ook nog om andere redenen niet te aanvaarden is.

De voorsprong van landen met gedeprecieerde valuta in den *buitenlandschen* handel is slechts betrekkelijk en tijdelijk. De depreciatie der geldeenheid stimuleert den export hoofdzakelijk tijdens de dalende *beweging*, doch verliest grootendeels hare kracht zoodra een nieuw evenwichtspunt bereikt is. Het eigenlijke voordeel der valuta-depreciatie ligt in het *binnenlandsch* bedrijfsleven, dat na vermindering der geldwaarde ontlast wordt van den druk van oude geldcontracten en bevrijd wordt van het algemeen streven zich uit zaken terug te trekken in de veilig gewaande geldvorderingen. Koopkracht en bedrijf worden als het ware geactiveerd, zoodat de toenemende werkloosheid tot staan komt of vermindert.

Een land waar 100 pCt. der menschen werken en een inkomen hebben, heeft natuurlijk meer behoefte om van het buitenland te koopen en aan het buitenland te verkoopen, dan een land waar 25 pCt. der menschen werkloos zijn en zonder inkomen zitten. Slechts in zoover de toevallige exportstimulans der valuta-depreciatie, en vooral de overige kunstmatige opwekkingsmiddelen (denk aan Roosevelt's program), leiden tot meerdere activiteit op de *binnenlandsche* markt en tot vermindering der werkloosheid, kan er sprake zijn van verbetering van den buitenlandschen handel.

Doch deze verbetering van den buitenlandschen handel, wil ze van blijvenden aard zijn, heeft niet tot voorwaarde, dat in andere landen de gouden standaard gehandhaafd blijft, zooals in het bovenbedoeld rapport geheel te onrechte beweerd wordt. Doch heeft juist omgekeerd tot noodzakelijke voorwaarde de depreciatie der valuta in een aantal andere landen, die dan eveneens behoefte krijgen om meer van het buitenland te koopen en meer aan het buitenland te verkoopen. Eene overschatte valuta werkt immers altijd isoleerend, precies als hooge tariefmuren en contingentieeringsmaatregelen, doch op nog meer eenzijdige of on-organische wijze dan tarieven doen. Dergelijke landen kunnen moeilijker aan het buitenland verkoopen en moeten op den duur vanzelf ophouden van het buitenland te koopen. Zij doen op den duur niet meer mee aan den buitenlandschen handel; en er kan toch geen enkel land belang hebben, dat andere landen uitvallen.

Bij haast alle beschouwingen over het verband tusschen de valuta en het economisch leven, wordt over het hoofd gezien, dat een land behalve buitenlandsche handel ook nog een binnenlandsche handel heeft, die vele malen grooter is en een noodzakelijke voorwaarde voor den buitenlandschen handel. En ook gaan bijna alle beschouwingen uit van de opvatting, dat in het internationaal verkeer de een zijn dood de ander zijn brood is; terwijl volgens de juiste, niet-individualistische opvatting, de gunstige toestand in het eene land de noodzakelijke voorwaarde is tot een gunstigen toestand in het andere land.

Zoodra daarom in eenige landen de valuta gedeprecieerd is, wordt het voor alle landen, dus zoowel voor landen met gedeprecieerde valuta als voor landen met nog niet gedeprecieerde valuta, die overigens in dezelfde omstandigheden verkeeren, van belang, dat ook die overige landen hunne valuta deprecieeren. Want dit is voor de goudlanden noodzakelijk om uit hun isolement verlost te worden, en dit is bijgevolg voor alle landen noodzakelijk om met elkaar weer normale handelsbetrekkingen te onderhouden.

Op dit oogenblik heeft er dan ook geen enkel land belang bij, dat de valuta in de landen met gedeprecieerd geld wettelijk wordt vastgelegd. Deze landen zelf niet en ook de goudlanden niet; omdat de internationale toestand er niets door zou veranderen.

Wel hebben alle landen er belang bij, dat ook in de weinige nog overgebleven goudlanden eerst de valuta deprecieert, of dat daar maatregelen genomen worden, die hetzelfde effect hebben. Want afgezien van de grootere binnenlandsche moeilijkheden der goudlanden, tengevolge van de geringere aanpassing van productiekosten en verkoopprijzen, is dit de weg om internationaal weer tot elkander te komen. En daar hebben alle landen belang bij, zoowel de goudlanden als de niet-goudlanden.

Het is hoogst eigenaardig, dat de aandrang tot wettelijke stabilisatie, die geen enkel practisch effect kan hebben, uitgaat van de goudlanden, welker benauwde positie daardoor wel niet erger wordt, maar toch een soort wettelijke sanctie krijgt. En nog veel eigenaardiger is het, dat deze aandrang ook komt van de zijde van den handel, die er toch weinig belang bij heeft om internationaal gehandicapt te worden.

Want ongeveer terzelfder tijd van bovenbedoelde manifestatie der Intern. Kamer van Koophandel, zaten ook in Lausanne andere afgevaardigden van Kamers van Koophandel te modderen, om „toenadering tusschen goudlanden” te bewerken. Wij kunnen ons best voorstellen, dat die landen bij elkaar troost zoeken in hunne ellende, maar wij kunnen ons niet voorstellen, wat zij er aan hebben om in hunne ellende te volharden. Deze Zwitsersche heeren peinen op gemeenschappelijke defensie-maatregelen en eene gelijktijdige, geconcerteerde actie in alle landen van het goudblok. Maatregelen waarop ze nog zeer lang zullen moeten peinen, omdat er voor hunne speciale ziekte nu eenmaal geen kruid gewassen is.

Dat de politici van landen als Frankrijk en België, die nu al voor den tweeden keer kort achter elkaar voor een ernstig bankroet van hun democratisch stelsel staan, er alle belang bij hebben om met monetaire drogredenen den handel te suggereeren, kunnen wij best begrijpen. Maar welk belang kan onze *Nederlandsche* koophandel er bij hebben, om die buitenlanders in de politieke kaart te spelen. Wij staan toch pas voor den eersten keer voor een universeel bankroet, en hoe eer wij door den zuuren appel bijten, en hoe grondiger en eerlijker wij dat afwikkelen, hoe eer de handel weer kan opbloeien.

Suggesties als die van de Kamer van Koophandel zijn daarom zeer importuun te achten. Want juist zij, die zich als min of meer officiële vertegenwoordigers voor het bedrijfsleven opwerpen, dienen er angstvallig voor te waken zich niet als spreektrumpet van het politiek leekendom te laten gebruiken. De waarde hunner adviezen ligt vooral in de ervaringsgronden waarop zij steunen. Daarom wordt terecht groote waarde toegekend aan het door ervaring ingegeven oordeel van een man als Sir Henry Deterding, die toevallig tot eene vernietigende critiek op de *Nederlandsche* goudpolitiek komt. Willen zij ook wetenschappelijke of desnoods algemeene staatkundige gronden aanvoeren, heel best. Maar dan zullen zij toch met zwaarder geschut voor den dag moeten komen.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE ECONOMISCHE ZIJDE VAN DE NIEUWE OOSTENRIJSCHSCHE GRONDWET.

Prof. Dr. Richard Kerschagl te Weenen schrijft ons:

De nieuwe Oostenrijksche grondwet is een standengrondwet; dit blijkt reeds uit de inleiding, welke Oostenrijk tot een „christelijken, Duitschen Bondsstaat op grondslag van standen” stempelt. Art. 2 geeft dan onmiddellijk te kennen, dat de bondsstaat naar standen is geordend, terwijl artikel 32, 2e alinea van de grondwet uitdrukkelijk bepaalt, dat „de beroepsstanden door de wet in staat worden gesteld hun beroepsaangelegenheden onder toezicht van den Staat zelfstandig te regelen”. Naast den Staat, de landen en de gemeenten ontstaat dus een nieuw lichaam van zelfbestuur, de standen. Artikel 48 van de grondwet, hetwelk den Economischen Bondsraad behandelt, noemt dan ook de standen. Deze zijn:

- Land- en boschbouw.
- Industrie en mijnbouw.
- Het ambacht.
- Handel en verkeer.
- Geld-, crediet- en verzekeringswezen.
- De vrije beroepen.
- De Overheidsdienst.

Het is dienstig hier eveneens de constructie van de verschillende organen van de wetgeving te vermelden, waarvan juist de genoemde Economische Bondsraad de standengedachte belichaamt. De inrichting van de wetgevende lichamen is volgens de grondwet zoodanig, dat er vier raadgevende instanties bestaan, waaruit dan een wetgevend lichaam, namelijk de Bondsdag, wordt samengesteld.

Tot de raadgevende instanties behoort in de eerste plaats de *Staatsraad*. Deze wordt door den President benoemd en bestaat uit ten hoogste 50, ten minste 40 leden, die staatsraden worden genoemd. De tweede instelling is de *Cultureele Bondsraad*. Deze bestaat uit 30 tot 40 leden, wier benoeming nog moet worden geregeld. Hierin hebben in hoofdzaak zitting vertegenwoordigers van de kerk, de godsdienstige genootschappen, de kunst en de wetenschappen. De derde instantie is de *Economische Bondsraad*. Deze bestaat uit 70—80 vertegenwoordigers van de genoemde zeven beroepsstanden. De afvaardiging en verdeling zal nader worden geregeld. Het vierde lichaam is de *Landenraad*, welke het karakter van bondsstaat handhaaft. Elk land vaardigt den landvoogd en den met de leiding van de financiën van het land belaste landraad naar dit lichaam af.

Deze vier instanties zijn slechts raadgevende lichamen. Bij wetsontwerpen van in hoofdzaak cultureele beteekenis zal de Cultureele Bondsraad bijeenkomen, bij wetsontwerpen van in hoofdzaak economischen aard zal de Economische Bondsraad om advies worden verzocht. De andere lichamen kunnen vrijwillig ook ongevraagd advies uitbrengen. De Landenraad moet in alle vraagstukken worden geraadpleegd, welke de belangen van de landen raken.

Uit deze vier lichamen wordt de *Bondsdag* gekozen; de Bondsdag bestaat uit 20 afgevaardigden van den Staatsraad, 10 afgevaardigden van den Cultureelen Bondsraad, 20 afgevaardigden van den Economischen Bondsraad en 9 leden van den Landenraad. De Bondsdag heeft over het algemeen slechts de hem door de regeering voorgelegde wetten aan te nemen of van de hand te wijzen. Slechts in uitzonderingsgevallen, zooals vooral bij de begrotingswetgeving, is het aanbrengen van wijzigingen toegestaan.

Hiermede raken wij de tweede belangrijke groep van economische bepalingen van de grondwet, n.l. het begrotingsrecht. Volgens artikel 69, alinea 2, is de Bondsdag o.a. bevoegd tot de bondsbegroting, tot de opneming of converteering van bondsleeningen, tot de beschikking over bondsvermogen. Volgens artikel 63 van de grondwet heeft de Bondsdag, bij wijze van uitzondering, niet slechts een recht van bloote

aanneming of afwijzing, doch het recht van de onbepaalde beraadslaging, ook van algeheele wijzigingen aanzien van de raming van de begroting. Artikel 69 over een automatisch budget is zeer belangwekkend; wanneer namelijk de Bondsdag niet binnen zes weken over het budget heeft beslist, geldt het budget automatisch als aangenomen. Indien de begroting echter niet wordt aangenomen, dan geldt ook voor het budget het noodrecht van de regeering, d.w.z. volgens art. 147 kan de regeering, zelfs in geval van afwijzing (zie § 3 van dit noodrecht) het wetsvoorstel in werking stellen, wanneer de bonds-president tegelijk de ontbinding van den Cultureelen Bondsraad en van den Economischen Bondsraad gelast. Het moet dan echter aan den nieuw samengestelden Bondsdag ter goedkeuring worden voorgelegd, waarvan de nieuwe samenstelling binnen 100 dagen moet plaats hebben. Bovendien heeft de bonds-president volgens art. 148 een noodrecht, dat hem nog volgens punt 7 van dit artikel uitdrukkelijk het recht geeft, door noodverordeningen maatregelen tot herstel van de orde in de huishouding van het land te nemen. De Landdag kan een dergelijke verordening zonder toestemming van de bondsregeering niet eerder dan na verloop van een jaar buiten werking stellen.

Tenslotte dient nog de financiële grondwet te worden genoemd. Artikel 38 van de nieuwe grondwet bepaalt uitdrukkelijk, dat de bevoegdheid van den Bond en de Landen op het gebied van het belastingwezen door een financiële grondwet dient te worden geregeld. Op een na het laatste artikel van de grondwet, namelijk artikel 181, bepaalt dan, dat de oude financiële grondwet van 1931, althans voorloopig, wordt overgenomen.

De nieuwe samenstelling van een financiële grondwet zal ongetwijfeld om dringende redenen zeer spoedig noodzakelijk zijn, en wel om drie zuiver technische factoren. Door de nieuwe grondwet wordt aan de standen een zware taak toevertrouwd. Zij zouden deze nauwelijks kunnen uitvoeren, wanneer men hen niet tegelijkertijd een bepaald, niet alleen economisch, rechtelijk en sociaal, doch ook tot op zekere hoogte financieel zelfbestuur geeft. Derhalve zal in een nieuwe financiële grondwet ook de financieel grondrechtelijke positie van de standen moeten worden geregeld.

Voorts behandelt de oude financiële grondwet nog steeds Weenen als bondsland. Weenen heeft echter volgens de nieuwe grondwet opgehouden een bondsland te zijn en zal derhalve nieuwe bevoegdheden moeten verkrijgen. Ten derde zijn in het eerste en tweede hoofdstuk van de nieuwe grondwet een reeks bepalingen opgenomen, met welke de financiële grondwet in overeenstemming moet worden gebracht, omdat juist de financiële grondwet geheel volgens de hoofdlijnen van de nieuwe grondwet moet loopen. Dit alles en nog veel andere vragen zullen eerst in verdere uitvoeringsverordeningen kunnen worden geregeld.

AANTEKENINGEN.

De invloed van de Braziliaansche koffieverdedigings-politiek op de koffie-importen der hoofconsumptielanden.

Met het oog op de talrijke pogingen, die in de laatste jaren zijn ondernomen om den afzet van agrarische en minerale producten door centralisatie van verkoop en opslag te regelen en daardoor de prijsvorming te beïnvloeden, heeft het Nederlandsch Economisch Instituut het wenschelijk geoordeeld, een onderzoek in te stellen naar de reacties van verbruikers en van niet-aangesloten producenten op dergelijke maatregelen. De resultaten van een onderzoek met betrekking tot het artikel koffie zijn neergelegd in een

studie onder bovenstaanden titel van de hand van Mej. Dr. Rosa Philips.

Dat voor dit onderzoek allereerst de koffie in aanmerking kwam is toe te schrijven aan het feit, dat voor dit artikel reeds sedert meer dan een kwart eeuw valorisaties hebben plaats gevonden en men dus mag aannemen, dat hier minder jeugdfouten worden gemaakt dan bij andere goederen, waar dergelijke maatregelen van veel jongeren datum zijn. Bovendien leent koffie zich door verschillende biologische, geografische en economische omstandigheden bijzonder goed voor marktbeheersching, zoodat de waar te nemen reacties vrijwel geheel aan de maatregelen kunnen worden toegewezen.

Deze studie neemt, na een korte schets van vroegere valorisaties tot voorwerp van onderzoek de z.g. permanente verdedigingsmaatregelen van de Braziliaansche regeeringen sedert 1924. Vooral de periode van einde 1927 tot September 1929 is van groot belang. In dat tijdvak wordt de maatregel van het Defensie Instituut verscherpt, wordt de prijs door manipulaties op de termijnbeurzen en door groote terughoudendheid bij de verkoopen omhooggedreven. Het zijn vooral de reacties op deze verscherpte maatregelen en op de ineenstorting van de defesa tegen het einde van 1929, die ons zullen interesseeren.

Deze reacties zijn duidelijk waar te nemen. Zij zijn verschillend in de onderscheiden productie- en consumptielanden. De geografische ligging, uit- en invoerrechten, de politieke, financiële of culturele banden tusschen verschillende gebieden, de vrachttarieven, de welvaartsontwikkeling e.d. beïnvloeden deze reacties. Maar vooral zijn daarbij van betekenis de smaak in de verbruikslanden, de kwaliteiten van de koffiesoorten uit verschillende productiegebieden en de onderlinge prijsverhoudingen tusschen de verschillende soorten van koffie.

De productielanden hebben op de door de Braziliaansche maatregelen omhooggedreven prijzen gereageerd door uitbreiding van den aanplant en groote zorg voor het product, zoodat zij vrijwel zonder uitzondering, afgezien van tegenvallende oogsten in enkele jaren, grootere hoeveelheden ter markt konden brengen. Brazilië zelf, waar ondanks de genomen maatregelen en in tegenstelling met vorige valorisaties het planten geheel vrij gelaten werd, vertoont een aanzienlijke productievermeerdering. Ook in de andere koffieproducerende landen nemen de cijfers der voortbrenging toe, zoolvel daar, waar koffie van hooge kwaliteit wordt voortgebracht (Columbia, Venezuela, Salvador, Guatemala, Costa Rica, Mexico) als daar waar vooral mindere kwaliteiten worden geoogst (Nicaragua, Ecuador, Britsch, Fransch en Portugeesch Afrika) en voorts ook in landen, die zoolvel betere als mindere soorten leveren (Ned.-Indië, Britsch-Indië, Haïti). Vooral de productie van Columbia, Venezuela, Salvador, Ned.-Indië, Ecuador en verschillende Afrikaansche koloniën nam geweldig toe.

De reacties van de consumptielanden zijn verschillend geweest. De vergroote productie der koffielanden buiten Brazilië stelde de consumptielanden in staat, het hooggeprijsde Braziliaansche product ten deele door koffie van andere herkomst te vervangen. De keuze van die vervangingsproducten geschiedde echter in de verschillende importlanden geheel verschillend. Te dien aanzien kan men de importlanden, al naar gelang van de wijze van reactie op de verscherpte defesa in de volgende drie groepen onderscheiden:

I. Landen, die koffie van goede kwaliteit plegen te verbruiken, t.w. de Vereenigde Staten van Amerika, Zweden, Zwitserland, Duitschland. Zij vervangen de te dure Braziliaansche koffie ten deele door nog duurere van betere kwaliteit.

II. Landen met verbruik van middelmatige kwaliteiten, nl. Nederland, Denemarken, Noorwegen, Ca-

nada en Spanje. Zij kochten tijdens de straffe valorisatie en fijnere en mindere koffie van andere herkomst, zoodoende hun gemiddelde kwaliteit handhavend en toch de dure Braziliaansche koffie ten deele vervangend.

III. Landen, die vooral mindere kwaliteiten consumeren vnl. Frankrijk, Italië, België en Luxemburg, Zuid-Afrika, Argentinië, Algiers. Zij gingen bij de duurte nog iets lager in kwaliteit, of wendden zich in sterkere mate dan vroeger tot surrogaten.

De elasticiteit van de vraag naar koffie bleek bij overmatige prijsverhooging grooter te zijn dan meestal wordt aangenomen. Zoolvel t.a.v. koffie in het algemeen bleek deze elasticiteit als t.o.v. de bepaalde soorten. Immers, het koffieverbruik vertoont in de jaren der prijsopdriving een algemeene neiging tot vermindering, en zoolvel het product in een bepaald land als een bepaalde kwaliteit bleek door goed van andere herkomst en van andere hoedanigheden, ja zelfs door surrogaten vervangbaar te zijn.

De geschiedenis van de Braziliaansche valorisatiemaatregelen van 1928/29 geeft juist in een tijd, waarin nationale en internationale pogingen tot stuiting van prijsdalingen en tot regeling van prijzen en productiegrootten veelvuldig worden ondernomen — en vaak terecht — de waarschuwing om den boog niet te strak te spannen, om niet te gaan buiten het gebied, waar de krachten nog zijn te overzien en de uitwerking der maatregelen nog te benaderen, om niet zoover te gaan, dat onverwachte reacties, zoolvel uit consumptie- als uit productiesfeer, den geheelen opzet op losse schroeven stellen.

Publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut.

Dezer dagen is publicatie No. 9 van het Nederlandsch Economisch Instituut verschenen, getiteld: „De invloed van de Braziliaansche koffieverdedigingspolitiek op de koffie-importen der hoofdconsumptielanden” door Mej. Dr. Rosa Philips. Een korte samenvatting van den inhoud van dit boek vindt men hierboven opgenomen. Deze studie, die in den handel zal worden gebracht voor den prijs van f 2,—, zal, evenals de overige publicaties, met een reductie van 25 pCt. (dus voor f 1,50) beschikbaar worden gesteld voor de leden en donateurs van het Instituut voor Economische Geschriften. Bestellingen gelieve men te richten aan het Secretariaat: Pieter de Hoohweg 122, Rotterdam. Giro No. 8408.

De toekomstige ontwikkeling van den rentestand.

Deze zeer belangrijke vraag is onlangs door Keynes beantwoord in dezen zin, dat hij voor de komende jaren in Engeland een rentevoet verwachtte, die voor eerste klas obligaties niet boven de 2½ pCt. zou komen, mogelijk zelfs aanzienlijk daaronder zou blijven. De vaste houding van goudgerande papieren in de laatste twee jaren is volgens hem veroorzaakt door sterke toeneming van de beleggingen door de banken (£ 176 millioen in 1932 en een verdere £ 93 millioen in 1933). Een herleving in de credietvraag zal alleen dan tot verkoop van deze effecten, en daardoor tot een stijging van het rendement leiden, indien de Bank of England zich onthoudt van verdere versteviging van de credietbasis. En Keynes veronderstelt, dat deze zoo zal handelen, aangezien zij niet meer bezorgd behoeft te zijn voor haar goudreserve, en de belangen van de Schatkist ook in die richting gaan. In de tweede plaats wijst K. op de verhouding tusschen vraag en aanbod van besparingen op de kapitaalmarkt en spreekt hij, na erop gewezen te hebben, dat het gemiddelde rendement van de Consols in de 40 jaren vóór den oorlog onder de 3 pCt. lag, de verwachting uit, dat het volumen van de besparingen nu aanzienlijk grooter zal zijn dan in die periode. En hij meent, dat daartegenover de kansen voor een vei-

lige en voordeelige belegging belangrijk verminderd zijn.

Deze voorspelling heeft Cassel verleid tot een artikel in het Kwartaalbericht van de Skandinaviska Kreditaktiebolaget, waarin hij Keynes bewering in twijfel trekt en het vraagstuk ook meer algemeen tracht te behandelen.

Als groot kapitaalexporterend land, aldus Prof. Cassel, is het normaal in Engeland een lage rentevoet op de binnenlandsche kapitaalmarkt te verwachten. Aan dezen kapitaalexport is thans evenwel praktisch een einde gekomen; afgezien van de strikte reguleering van overheidswege, is het zeer onwaarschijnlijk, dat door de zeer deplorabele na-oorlogs-ondervindingen op dit gebied de kapitaalexport spoedig weer een grooten omvang zal aannemen. Dit zou dus een lagen rentevoet voor de komende jaren zeer waarschijnlijk maken. Hiertegenover staat echter de uitdrukkelijke verklaring op de Economische Wereldconferentie, vlak daarop in de Empire declaration nog eens herhaald, dat het eerste doel van de Britsche monetaire politiek moet zijn, het teweegbrengen van een zoodanige stijging in het niveau der groot-handelsprijzen, dat den producenten van grondstoffen een behoorlijke opbrengst verzekerd is en het evenwicht tusschen prijzen en productiekosten hersteld wordt. Daarna moeten dan de noodige maatregelen genomen worden om de verkregen positie te stabiliseeren. Dit beteekent dan echter, dat de kunstmatig te laag gehouden bankrente aan de natuurlijke rente zal moeten worden aangepast.

Cassel verwacht, t.a.v. de toekomstige kapitaalvraag, dat iedere verlaging van den rentestand de vraag naar kapitaal voor technische verbeteringen aanzienlijk zal doen stijgen, aangezien deze vraag sterk is teruggehouden door het voortdurend tekort aan kapitaal. Hij wijst daarbij verder op den gestadigen vooruitgang van de technische wetenschap, haar voortschrijden over de aardbol en op de kunstmatige kapitaalvraag, die gewekt wordt, doordat het autarkiestreven dwingt tot uitbreiding van het nationale productie-apparaat. Ook de bouwnijverheid zou door een lagen rentestand een grooten stimulans krijgen, gezien de groote vraag naar moderne huizen en den groei van de bevolking. De enorme schaal, waarop Staat en Gemeenten nu geld leenen wijst in dezelfde richting.

En hoe zal nu tegenover deze toenemende vraag naar kapitaal de ontwikkeling bij de besparingen zijn? Een terugkeer tot de voor-oorlogs verhoudingen is ook hier uiterst onwaarschijnlijk, en wel voornamelijk door de groote inkomensverschuiving; die bezig is zich te voltrekken onder den drang van de nivelleerende krachten van de huidige democratie. De zeer zware belasting op de groote inkomens moet den aanwas van nieuw kapitaal remmen, hetgeen niet goedge maakt kan worden door de toeneming in het aantal kleine inkomens, aangezien de verbetering hierin voor een aanzienlijk deel geabsorbeerd zal worden door de stijging van den levensstandaard, die verwacht kan worden, naarmate arbeid voor de werkloozen gevonden kan worden. Een groote economische vooruitgang zou daarom kunnen resulteeren in een vermindering van het kapitaal aanbod, terwijl daarentegen de vraag sterk zou kunnen toenemen. Om die redenen is het moeilijk te zien, hoe een daling in den evenwichts-rentestand verwacht kan worden. En men moet vooral goed inzien, dat de tegenwoordige lage rentestand voor een zeer belangrijk deel slechts het resultaat is van een lamleggen van alle ondernemingsgeest door de crisis, speciaal veroorzaakt door de voortdurende daling van het prijsniveau. Is deze eenmaal tot stilstand gekomen, dan mogen wij een belangrijk grootere kapitaalvraag verwachten. En zelfs bij een voortduren van de crisis moet de voortdurende vermindering van de winsten van de industriële en commerciële bedrijven, gepaard met de steeds zwaar-

der wordende belasting van de groote inkomens tot een kapitaalschaarschte leiden.

Voor Zweden meent Cassel dan ook de conclusie te mogen trekken, dat de bestaande omstandigheden geen recht geven te veronderstellen, dat de rentestand zal blijven dalen, zoodra de koopkracht van het geld, na een behoorlijke stijging van de goederenprijzen, een normale stabiliteit herkegen heeft.

Zooals men ziet, een zeer voorzichtige conclusie. Ons lijkt het trouwens zeer moeilijk bovengenoemde vraag algemeen te beantwoorden, aangezien de omstandigheden welhaast voor ieder land verschillend zijn en allerwege de kapitaalexport in steeds sterkere mate aan banden wordt gelegd. Voor landen als Nederland en Engeland zou men voor de allernaaste toekomst met een betrekkelijk lagen rentestand rekening mogen houden. Het welslagen van de jongste groote conversie-operaties in beide landen wijst in deze richting. Verder zouden wij echter niet durven gaan. Het groote meeningsverschil tusschen twee erkende economen bewijst wel, hoe moeilijk het is in deze materie iets met zekerheid te voorspellen.

Zichtbare suikervoorraden.

De Zichtbare Voorraden per 1 April zijn volgens Czarnikow:

	1934 tons	1933 tons	1932 tons
Duitschland	954.000	1.015.000	1.431.000
Tsjecho-Slowakije	330.000	432.000	601.000
Frankrijk	544.000	588.000	610.000
Nederland	331.000	250.000	240.000
België	157.000	164.000	153.000
Hongarije	93.000	83.000	75.000
Polen	299.000	365.000	350.000
U.K. Geïmp. Suiker	455.000	350.000	163.000
„ Binnenl. „	131.000	88.000	7.000
Europa	3.294.000	3.335.000	3.630.000
Ver. Staten alle havens	446.000	379.000	536.000
Cubaansche havens	535.000	949.000	1.375.000
Cuba binnenland (geraamd)	1.325.000	1.721.000	1.825.000
Java	2.446.000	2.533.000	1.632.000
Totaal	8.046.000	8.917.000	8.998.000
waarvan geblokkeerd	1.655.000	3.257.000	1.944.000

Javasuiker-afschepingen.

De suikerafschepingen van Java hebben gedurende de drie eerste Chadbourne jaren van 1 April tot 31 Maart bedragen in metrieke tons:

	1931/'32	1932/'33	1933/'34
Europa	134.994	334.046	138.927
Afrika	15.016	8.686	15.433
Britsch-Indië	514.478	425.223	321.655
Siam	44.730	33.431	29.111
Singapore en Penang	94.851	76.488	75.269
Hongkong	355.228	199.580	184.309
China	182.745	106.591	83.182
Japan en Korea	128.130	94.924	183.017
Aziatisch Rusland	204	10.960	—
Australië en Nieuw-Zeeland	64.774	37.303	72.030
Ver. Staten Westkust	50	1.817	912
Andere landen	8.092	2.359	3.221
Totaal	1.543.292	1.331.408	1.107.066

terwijl onder het Chadbourne-plan toegestaan waren resp.

2.300.000 2.400.000 2.500.000

INGEZONDEN STUKKEN.

STOPZETTING VAN DE AFSLACHTING VAN RUNDVEE.

De Heer M. Westerdijk schrijft ons:

Naar aanleiding van het artikel van den heer Baars over stopzetting van de afslachting van rundvee in het nummer van 2 Mei, zij het mij veroorloofd een opmerking te maken.

Het artikel zelf had naar mijne meening beter in

de pen kunnen blijven tot de regeering een uitvoeriger toelichting heeft gegeven van de redenen van haar besluit. Een ieder dient zich in deze moeilijke tijden eenige beperking op te leggen in het uiten van afbrekende kritiek en deze dient ten minste gebaseerd te zijn op een grondige kennis van de materie. Dat deze kennis bij den heer Baars, wat de landbouw-practijk betreft, nog wel eenige aanvulling verdient, voordat hij gerechtigd is kritiek uit te oefenen op regeeringsmaatregelen in zake den landbouw, blijkt wel op ontstellend overtuigende wijze uit het opgemelde artikel.

De heer Baars acht het de moeite waard na te gaan op welke manier de Nederlandsche veehouders hebben gereageerd op de afslachtingsmaatregelen en brengt daartoe eenige zaken omtrent veehouding onder de oogen van „niet deskundige” lezers, die den deskundigen bij de Crisis Rundvee Centrales natuurlijk volkomen bekend zijn en wel de volgende:

„Voor de functioneering is het noodig, dat een „koe eenmaal in de twee jaar kalft. Na het kalven „geeft een koe ruim een jaar lang volop melk, daarna „na vermindert de melkafgifte snel. Een drachtige „koe staat droog. Zoodoende geeft ongeveer de helft „van alle koeien in Nederland melk.”

Néén! Déze enormiteit zal den deskundigen bij de Rundvee Centrale niet bekend zijn.

Wél is bekend, dat een koe voor het eerst afkalft op 2- tot 2½-jarigen leeftijd en elke boer er dan zoo veel mogelijk naar streeft haar elk jaar en niet zoals de geachte schrijver meent elke twee jaar af te laten kalven. Een koe draagt negen maanden en staat normaal alleen gedurende de laatste 2 tot 2½ maanden dezer drachtigheids-periode droog en niet gedurende de geheele drachtigheids-periode.

De figuur is dus als volgt:

Afkalven. Drie maanden na het kalven laten dekken. Zeven maanden daarna droog zetten, dus een lactatie-periode van pl.m. tien maanden. Twee maanden droog en dan weer een kalf. Dan geeft een koe ook niet een vol jaar volop melk om daarna snel af te loopen.

De grootste hoeveelheid melk krijgt men direct na het kalven. In den regel ziet men reeds na eenige maanden een geleidelijk terugloopen in de hoeveelheid melk. Een koe, die b.v. 20 L. melk geeft na het afkalven, zal pl.m. 8—10 L. geven ná 300 dagen en dan worden drooggezet.

Niet de helft van het aantal melkkoeien staat dus in Nederland gedurende een jaar op non-activiteit. Indien dat het geval was zou de veehouderij in Nederland niet te redden zijn. Men kan aannemen, dat de melkkoeien in Nederland gedurende 2—3 maanden per jaar niet produceeren en dat slechts een klein aantal koeien een langere niet-melkgevende periode doormaken, indien men ze niet op tijd drachtig heeft kunnen krijgen, of ze om andere praktische redenen later wenschte te doen afkalven, b.v. om jonge, edele, hoog-productieve dieren iets meer tijd te geven voor den opbouw van hun lichaam, of dieren, die laat in het voorjaar hebben gekalfd den volgenden keer vroeg in den herfst te laten kalven.

Ik hoop hiermede het onrecht het Ned. rund aangedaan eenigermate te hebben rechtgezet.

N a s c h r i f t. Wij betreuren het ten zeerste, de lezers van de E.-S. B. op één detailpunt betreffende de techniek der veehouderij onjuist te hebben ingelicht. Het is reeds geruimen tijd geleden, dat ondergeteekende zelf koeien heeft gehouden en ons geheugen heeft ons op dit punt blijkbaar parten gespeeld. Intusschen heeft de correctie slechts betrekking op de door ons genoemde termijnen, niet op de feiten zelf; aan den inhoud van ons artikel noch aan de strekking behoeft ook maar iets te worden veranderd. Indien men in de gewraakte zinnen de door den heer Westerdijk verbeterde cijfers in plaats van de onze zet kan al het andere zonder eenige wijziging blijven staan. Deze zinnen moeten derhalve als volgt luiden:

„Voor de functioneering is het noodig, dat een koe eenmaal per jaar kalft. Na het kalven geeft „de fabriek” ruim zes maanden lang volop melk, daarna vermindert de melkafgifte echter snel. Een drachtige koe staat 2 à 2½ maand droog. Zoodoende geeft ongeveer vier vijfden van alle (volwassen) koeien in Nederland melk, het andere vijfde niet. Dit proces kan echter niet onbeperkt worden herhaald. Na een zeker aantal jaren worden de koeien minder productief, ook na het kalven, en de boer heeft te overwegen, of een bepaalde koe nog voldoende melk geeft om de kosten goed te maken haar eenige maanden droog te laten staan en te voederen. Is dit niet meer het geval, dan wordt de koe vetgemest en gaat zij den weg naar het slachthuis op.”

De cursief gedrukte woorden zijn hierin verbeterde cijfers omtrent den tijdsduur der verschillende perioden.

Van zeer geachte zijde vestigt men onze aandacht erop, dat het plan van de afslachting van rundvee geen afneming van 140.000 runderen in de periode van 1 Febr.—1 Mei had voorzien. Wij vermelden dit getal van 140.000 naar aanleiding van de desbetreffende mededeeling op blz. 54 van het driemaandelijkse verslag aan de Staten-Generaal. Daar staat, nadat er de aandacht op is gevestigd, dat de boeren in den zomer weinig neiging hebben om melkgevend vee af te staan, dat met het oog daarop op 1 Februari 70.000 en op 1 Mei 140.000 runderen afgeleverd dienden te worden. Waar deze getallen tezamen precies de 210.000 opleveren, die in totaal afgeslacht moesten worden, heeft dit ons de betrokken zinsnede zoo doen lezen, dat in de periode van 1 Februari—1 Mei 140.000 runderen geleverd moesten worden.

Dit blijkt intusschen niet de bedoeling van het geschrevene te zijn geweest. In totaal zouden er op 1 Mei 140.000 runderen ingeleverd moeten zijn, dus in de periode 1 Februari—1 Mei 70.000, evenals in de vorige driemaandelijkse periode.

Het aantal ingeleverde runderen bedroeg 27 Januari reeds 75.000, dus meer dan het programma van de eerste drie maanden. Op 1 Mei zullen ongeveer 115.000 ingeleverd zijn geweest, dus in de tweede driemaandelijkse periode zijn er ca. 40.000 geleverd in plaats van de 70.000 volgens het programma.

A. B.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	7-12 Mei 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	7-12 Mei 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	10.772	474.665	417.187	—	19.009	11.870	493.674	429.057
Rogge	11.103	184.155	167.023	—	12.757	1.571	196.912	168.594
Boekweit	—	8.464	10.266	—	—	25	8.464	10.291
Mais	7.552	356.769	384.998	3.778	82.985	85.745	439.754	470.743
Gerst	2.633	147.633	116.761	1.709	25.554	13.816	173.187	130.577
Haver	1.192	57.601	71.755	200	1.703	1.828	59.304	73.583
Lijnzaad	4.500	100.927	107.342	3.120	108.940	135.821	209.867	243.163
Lijnkoek	825	39.394	26.006	—	25	—	39.419	26.006
Tarwemeel	365	7.024	8.539	220	1.190	3.137	8.214	11.676
Andere meelsoorten	310	21.531	21.458	—	2.462	3.997	23.993	25.455

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Table of bank discount rates for various locations including Ned., Bk., Athene, Batavia, Belgrado, Berlijn, Boekarest, Brussel, Budapest, Calcutta, Dantzig, Helsingfors, and Kopenhagen, with dates and rates.

OPEN MARKT.

Table of open market exchange rates for Amsterdam, Londen, Berlijn, Daggeld, Maandgeld, Part. disc., and Warenw. for the years 1934, 1933, 1932, and 1914.

1) Koers van 11 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, Batavia, and Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, Madrid.

Table of exchange rates for Stockholm, Kopen- hagen, Oslo, Hel- sing- fors, Buenos- Aires, and Mon- treal.

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates for New York from London, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various locations like Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, Buenos Aires, Calcutta, Constantin., Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Riod. Janeiro, Shanghai, Singapore, Valparaiso, and Warschau.

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table of silver and gold prices in London for various dates from 8 Mei 1934 to 27 Juli 1914.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS

Table showing the status of the national treasury, including Vorderingen, Verplichtingen, and the balance of the National Treasury.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of floating debt of the Netherlands-Indische Bank, including Vorderingen and Verplichtingen.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table of the main items of the Surinamese Bank in thousands of guilders, including Metaal, Circulatie, and Discont.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

Table with columns for ZUIVEL EN EIERN (Boter, Kaas, Eieren) and METALEN (Koper, Lood, Tin, IJzer, Gieterij-IJzer, Zink, Goud, Zilver). Rows show monthly price data from 1925 to 1934.

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2. van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 jaar. 6) 5 Mei. 7) 12 Mei. 8) 3 Mei. 9) 9 Mei. 10) 4 Mei. 11) 11 Mei.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

Table with columns for BOUWMATERIALEN (Vurenhout, Steenen) and KOLONIALE PRODUCTEN (Cacao, Copra, Koffie, Rubber, Suiker, Thee). Rows show monthly price data from 1925 to 1934.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 14 Mei 1934.

		Activa.		
Binnenl. Wissels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f	22.960.306,75		
	Bijbnk. "	489.020,36		
	Ag. sch. "	5.201.905,05	f	28.651.232,16
Papier o. h. Buitenl. in disconto			
Idem eigen portef.	f	1.154.475,-		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.			1.154.475,-
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f	101.522.526,661		
	Bijbnk. "	5.359.441,74		
	Ag. sch. "	45.422.355,44		
	f	152.304.323,84		
Op Effecten	f	147.978.195,- ¹⁾		
Op Goederen en Spec.		4.326.128,84		152.304.323,84 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk			
Munt, Goud	f	105.722.005,-		
Muntmat., Goud		697.029.017,14		
	f	802.751.022,14		
Munt, Zilver, enz.		23.455.611,92		
Muntmat., Zilver..			826.206.634,06 ²⁾
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfonds		21.375.014,04		
Gebouwen en Meub. der Bank		5.000.000,-		
Diverse rekeningen		7.212.901,41		
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)		18.331.195,17		
	f	1.060.235.775,68		

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,-
Reservefonds		3.749.272,82
Bijzondere reserve		5.000.000,-
Pensioenfonds		8.786.078,17
Bankbiljetten in omloop		912.510.575,-
Bankassigatiën in omloop		231.855,32
Rek.-Cour. { Het Rijk	f	14.195.989,20
saldo's: { Anderen		90.460.705,14
		104.656.694,34
Diverse rekeningen		5.301.300,03
	f	1.060.235.775,68

Beschikbaar metaalsaldo f 420.259.820,87
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is .. 1.050.649.550,-

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 76.424.425,-

²⁾ Waarvan in het buitenland " 6.567.252,47

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
14 Mei '34	105722	697.029	912.511	104.889	420.260	81
7 ,, '34	106222	691.134	927.551	91.600	414.346	80
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleening	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
7 ,, 1934	28.658	—	159.114	1.154	7.319
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
5 ,, '34 ²⁾	144.490	190.310	31.030	55.954	
14 Apr. 1934	113.361	31.560	192.049	29.220	56.414
7 ,, 1934	113.334	32.177	194.188	27.787	56.721
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleening	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
5 ,, '34 ²⁾	390	78.990	10.960	65	
14 Apr. 1934	241	9.374	50.115	10.725	65
7 ,, 1934	295	9.298	49.749	10.996	66
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
9 Mei 1934	192.085	378.789	72.444	5.330	10.142
2 ,, 1934	192.142	378.509	72.724	5.346	9.779
22 Juli 1914	40.164	29.317			33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
9 Mei '34	81.458	7.480	109.058	35.932	73.296	48,0
2 ,, '34	89.329	7.840	116.211	36.297	73.633	45,9
22 Juli '14	11.005	14.736	42.185		29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleening	Renteloos voorschot v. d. Staat
27 Apr. '34	75.756	563	14	6.759	1.053	3.016	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst-amort.k.	Particulieren
4 Mei '34	5.973	2.469	81.698	371	1.803	13.757
27 Apr. '34	5.973	2.299	81.502	308	1.716	14.199
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleening
30 April 1934	205,0	39,3	6,8	3.139,6	139,6
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
30 April 1934	310,1	561,2	3.640,1	515,4	165,3
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	94,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 6 Mei, 30 April 1934, resp. 58, 53 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data	Goud	Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
									Schatkist	Partic.
1934										
9 Mei	2.704	62	726	50	347	40	3.508	83	329	
3 ,,	2.704	63	727	50	347	40	3.506	109	307	

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash“ ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
25 Apr. '34	4.521,9	4.490,4	241,3	40,3	10,2
18 ,, '34	4.508,5	4.477,0	224,8	40,5	13,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
18 ,, '34	2.430,3	3.029,6	3.900,9	146,4	68,3	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET

FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
11 ,, '34	7	8.310	9.301	2.588	17.865	4.424

De posten van De Ned. Bank, de Javascche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.